

Valtuustoaloite Muistisairaiden kylän ja hoidon osaamiskeskuksen perustamiseksi

Pirhan IKI2035 Ikäihmisten palvelujen kehittämissuunnitelman yhtenä tavoitteena on laitoshoidosta luopuminen ja asumispalveluiden rakenteiden keventäminen. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kysyntää pyritään hillitsemään laajentamalla yhteisöllistä asumista. Nämä toimet vaativat yhteisöllisen asumisen palvelumuodon ja sen toteutustapojen täsmentämistä lain vaatimusten mukaisesti sekä toimintamallien kehittämistä huomioiden myös valtakunnallinen kehittäminen.

Esitämme, että Pirha ryhtyy aikailematta edistämään Muistisairaiden kylän ja hoidon osaamiskeskuksen perustamista alueelleen yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Samankaltaisia hankkeita on jo edistetty pääkaupunkiseudulla. Tunnetuin esimerkki vastaavasta hankkeesta on hollantilainen Hogeweykin muistikylä.

Perusajatus kylän rakentamiselle olisi, että vanhuksat voivat asua kodinomaisissa oloissa ja elää normaalia, tavallista elämää. Asuntalojen lisäksi alueella olisi esimerkiksi puistoalue, kampaamo-kauneushoitola, kahvila, pieni kauppa, fysioterapia ja ravintola. Lisäksi kylässä olisi kokoontumis- ja kerhotiloja. Kylään pääsisi vain vartioidun portin kautta. Asukkaat voivat liikkua vapaasti kylässä itsenäisesti tai avustettuina. Piha-alue rakennetaan kiinnostavaksi ja levähdyspaikkoja on runsaasti. Kodinomaisuus ja tuttuus tuo turvallisuutta. Sairaalamainen laitosympäristö lisää tarpeettomasti levottomuutta, kun muistisairas ei tunnista paikkaa kodiksi. Sisustusratkaisuilla pyritään aktivoimaan myös muistia. Lemmikin saa tuoda muuttaessaan mukanaan, jos vanhus pystyy itse huolehtimaan lemmikin hoidosta. Asukkaaksi pääsevät vain vaikeasti muistisairailla henkilöt ja he saavat asua kylässä elämänsä loppuun saakka. Asumisjonoon pääsee, kun muistipisteet ovat tarpeeksi matalat. Elämäntyyli määritellään omaisille tehtävän kyselyn perusteella. Kotien sisustus noudattaa kunkin elämäntyyliä. Tyyli määrittelee myös ruokailut, asukkaiden puuhut sekä työntekijöiden roolin. Jokainen asukas osallistuu kodin töihin kuntosu mukaan. Asukkaiden elämisen laatu on yhtä tärkeää kuin hoito. Alueella työskentelisi hoitohenkilökunnan lisäksi lääkäri, psykologi, fysioterapeutti ja sosiaalityöntekijä. Myös vapaaehtoisia avustajia voisi käyttää. Koko henkilökunta ja vapaaehtoiset saisivat erityisperehdytyksen ja jatkuvaa täydennyskoulutusta muistisairauksiin. On myös huomioitava, että yhteisöllinen asuminen ei ole oikea asumismuoto tietyssä vaiheessa olevalle muistisairaalle henkilölle. Siihen tarvitaan uusia, innovatiivisia vaihtoehtoja.

Väestön ikärakenne ja lisääntyvät muistisairaudet tulevat haastamaan vanhuspalveluiden kestävyttä jatkossakin. Ilman kustannusten kasvua hillitseviä toimia kustannusten ennustetaan lähes tuplaantuvan vuoteen 2035 mennessä. Painopisteen siirtäminen kevyempiin asumispalveluihin hidastaa kustannusten kasvua merkittävästi. Pirhan on ryhdyttävä ennakkoluulottomasti edistämään uusia ja toimivia tapoja huolehtia vanhusväestöstään.

Osaamiskeskuksen tulee sijaita keskeisellä paikalla. Tärkeää on, että sijaintipaikalla on jo valmiina korkealaatuisu tutkimusta ja koulutusta yhteiskuntatieteiden, arkkitehtuurin, lääketieteen ja hoitotieteiden eri aloilta (esimerkiksi Tampereen yliopiston ikääntymisen tutkimuksen huippuyksikkö), sillä osaamiskeskuksen tulee mahdollistaa yhteistyö yli yliopiston oppiaine- ja tiedekuntarajojen. Kun alueellinen suunnittelu ja

mallikylän toiminta on toteutettu muistisairauden ehdoilla, osaamiskeskuksesta tulee houkutteleva työympäristö, joka vetää puoleensa eri alojen parhaita osaajia, ja eri alojen asiantuntijat pääsevät vaihtamaan kokemuksiaan ja tekemään yhteistyötä muistisairauden mukaisesti toimivassa arjessa. Uudessa toimintamallissa hoito on rakennettava diagnoosia vastaavaksi. On siirryttävä laitoshoidosta yhteisöperusteiseen hoitoon. Laitoshoidon perusoletuksena on käsitys ihmisestä itsenäisenä, omaehtoisena toimijana, mitä muistisairas ei enää ole. Hän ei tiedä, kuka on ja missä on. Hän hukkaa itsensä ja tarvitsee koko ajan ympärilleen turvallista yhteisöä, joka kertoo hänelle, kuinka maa kulloinkin makaa.

Aiheesta on kirjoitettu kirja (Vuodet muistisairaana läheisen rinnalla, Hilikka Laukka-Sinisalo). Osa 2 sivulta 101 alkaen esittelee hoidon osaamiskeskuksen idean ja perustelee, miksi osaamiskeskusta tarvitaan, mitä mahdollisuuksia sen perustaminen voisi hyvinvointialueille tarjota.

Lääkärilehden artikkeli jo toiminnassa olevasta Hogeweykin muistikylästä:
<https://www.laakarilehti.fi/elamaa-ja-ihmisia/elamaa-muistikylassa/?public=bfa96097af4b4d6bd6abe705e4ddacf2>

Tampereella 27.2.2024

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä